

EBA/GL/2015/18

22/03/2016

Насоки

относно контрола на продукти и правилата за управление на
банкови продукти на дребно

Насоки относно контрола на продукти и правилата за управление на банкови продукти на дребно

Съдържание

1. Спазване на насоките и задълженията за докладване	3
2. Предмет, обхват и определения	4
3. Прилагане	8
4. Контрол и правила за управление на продукти и за изготвящи институции	9
Насока 1: Създаване, пропорционалност, преглед и документиране	9
Насока 2: Функции за вътрешен контрол на изготвящата институция	9
Насока 3: Целеви пазар	10
Насока 4: Тестване на продукта	11
Насока 5: Наблюдение на продукта	11
Насока 6: Коригиращи действия	11
Насока 7: Канали за разпространение	11
Насока 8: Информация за институциите - дистрибутори	12
5. Контрол и правила за управление на продукти и за дистрибуторите	13
Насока 9: Създаване, пропорционалност, преглед и документиране	13
Насока 10: Управление на институцията - дистрибутор	13
Насока 11: Познаване на целевия пазар	13
Насока 12: Информация и подпомагане за правилата на изготвящата институция	14
6. Възлагане на дейности на външни изпълнители	15

1. Спазване на насоките и задълженията за докладване

Статут на насоките

1. Този документ съдържа насоки, издадени съгласно член 16 от Регламент (ЕС) № 1093/2010¹. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, компетентните органи и финансовите институции полагат всички усилия за спазване на насоките.
2. В насоките е представено становището на ЕБО за подходящите надзорни практики в Европейската система за финансов надзор или за това как правото на Съюза следва да се прилага в дадена област. Компетентните органи, както са дефинирани в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, за които се отнасят тези насоки, трябва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин (напр. като изменят своята правна рамка или надзорни процеси), включително когато насоките са насочени основно към институциите.

Изисквания за отчетност

3. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, най-късно до 23.05.2016 компетентните органи са длъжни да уведомят ЕБО дали спазват или възнамеряват да спазват тези насоки, в противен случай - за причините за неспазване. При липса на уведомление в този срок ЕБО счита, че компетентните органи не спазват изискването за отчетност. Уведомленията трябва да се изпратят чрез подаване на формата, намираща се на уебсайта на ЕБО, на адрес compliance@eba.europa.eu, като се посочи референтен номер 'EBA/GL/2015/18'. Уведомленията следва да се подават от лица, оправомощени да докладват за наличието на съответствие от името на техните компетентни органи. Всяка промяна в статута на спазването трябва също да се отчита пред ЕБО.
4. Уведомленията се публикуват на уебсайта на ЕБО в съответствие с член 16, параграф 3.

¹ Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр.12).

2. Предмет, обхват и определения

Предмет

5. Настоящите насоки разглеждат създаването на контрола и правилата за управление на продуктите както за изготвящите институции, така и за институциите - дистрибуторите като неразделна част от общите организационни изисквания, свързани със системите за вътрешен контрол на фирмите. Те се отнасят до вътрешните процеси, функции и стратегии, насочени към създаването на продукти, пускането им на пазара и извършването на преглед през техния жизнен цикъл. Те установяват процедури, които са от значение за гарантиране удовлетворяването на интересите, целите и характеристиките на целевия пазар. Настоящите насоки, обаче, не засягат това дали продуктите са подходящи за отделните потребители.

Обхват на прилагане

6. Настоящите насоки са приложими към институции, изготвящи и дистрибутиращи продукти, предлагани и продавани на потребителите, и определят изискванията за контрола и правилата за управление на продуктите във връзка с:
- параграф 1 на член 74 от Директива 2013/36/ЕС („Директива за капиталовите изисквания IV (ДКИ IV)“), параграф 4 на член 10 от Директива 2007/64/ЕО („Директива за платежните услуги (ДПУ)“) и параграф 1 на член 3 от Директива 2009/110/ЕО („Директива за електронните пари (ДЕП)“) във връзка с параграф 4 на член 10 от ДПУ; и
 - параграф 1 на член 7 от Директива 2014/17/ЕС („Директива относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители, или Директива за ипотечните кредити (ДИК)“).
7. Компетентните органи могат да решат да прилагат настоящите Насоки спрямо други лица в своите юрисдикции, които не попадат в обхвата на посочените по-горе законодателни актове, но по отношение на които компетентните органи имат надзорни правомощия. По-конкретно, компетентните органи могат да решат да прилагат настоящите Насоки спрямо посредници, различни от кредитните посредници по ДИК, като посредници по потребителски кредити.
8. Компетентните органи могат да обмислят предоставянето на същите мерки за защита, изложени в настоящите Насоки, по отношение на лица, различни от потребителите, като микропредприятията и малките и средни предприятия (МСП).

9. Настоящите Насоки допълват други насоки на ЕБО, които могат да са от значение за контрола и управлението на продуктите, по-конкретно Насоките на ЕБО относно вътрешното управление (Н 44)².
10. Настоящите насоки се прилагат за всички продукти, пуснати на пазара след началната дата на прилагане на Насоките, както и към всички съществуващи продукти на пазара, които са променени значително след началната дата на прилагане на настоящите Насоки. Компетентните органи могат да обмислят прилагането на съответни Насоки, като например Насоки 5 и 6, към продукти, които са били пуснати на пазара преди началната дата на прилагане на Насоките.

Адресати

11. Настоящите насоки се отнасят за компетентните органи, както са определени в параграф 2 на член 4 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, и за финансовите институции, както са определени в параграф 1 на член 4 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 („Регламента за ЕБО“).
12. По отношение на Директива 2014/17/ЕС (Директивата за ипотечните кредити, ДИК), Насоките се отнасят за компетентните органи, така както са определени в параграф 2 на член 4 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 г. (ЕБО орган), които също са компетентни органи, както е дефинирано в параграф 22 на член 4 от Директива 2014/17/ЕС. Те се прилагат дотолкова, доколкото тези органи са определени като компетентни за осигуряване на приложението и изпълнението на разпоредбите на Директива 2014/17/ЕС, за които настоящите Насоки се отнасят.
13. Независимо дали даден ЕБО орган е адресат в съответствие с параграф 12 или не, когато дадена държава членка е определила повече от един орган в съответствие с член 5 от Директива 2014/17/ЕС и един от тях не е орган в системата на ЕБО, ЕБО като орган, определен в съответствие с този член, трябва, без да се засягат националните споразумения, одобрени в съответствие с параграф 3 на член 5 от ДИК:
 - а) да информира без забавяне другите определени органи за тези Насоки и тяхната дата на прилагане;
 - б) да отправи писмена покана към този орган за прилагане на Насоките;
 - в) да отправи писмена покана органът да информира ЕБО или органа ЕБО в рамките на два месеца от получаване на уведомлението по буква а) дали прилага или възнамерява да прилага тези Насоки; и

² Н 44: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA-BS-2011-116-final-EBA-Guidelines-on-Internal-Governance-%282%29_1.pdf

г) когато е приложимо, да препрати без забавяне към ЕБО получената информация във връзка с буква в).

14. По отношение на Насоките за институциите - дистрибутори, компетентните органи трябва или да изискват институциите - дистрибутори да ги спазват пряко, или да изискват изготвящите институции под техен надзор да гарантират спазването им от институциите - дистрибутори.

Определения

15. Освен когато е посочено друго, термините, използвани и дефинирани в законодателните актове, посочени в обхвата на прилагане, имат същите значения в настоящите Насоки. В допълнение, за целите на тези насоки се прилагат следните определения:

Изготвяща институция	Предприятие, което проектира (т.е. създава, развива, комбинира или значително променя) продукти, които се предлагат на потребители и което е някое от следните: <ul style="list-style-type: none"> а) кредитна институция, така както е определена в точка 1 на член 4, параграф 1 от ДКИ; б) кредитор, така както е определен в параграф 2 на член 4 от ДИК; в) платежна институция, така както е определена в параграф 4 на член 4 от ДПУ; или д) институция за електронни пари, така както е определена в параграф 1 на член 2 от ДЕП, или което иначе би било институция - дистрибутор, но фактически участва в проектирането на продукта.
Целеви пазар	Групата или групи от крайни потребители, за които е предназначен продуктът, както е определено от изготвящата институция.
Институция дистрибутор	- Лице, което предлага и/или продава продукта на потребители; това включва бизнес единици на изготвящи институции, които не са участвали в проектирането на продукта, но отговарят за пускането на продукта на пазара.
Потребител	Физическо лице, което действа за цели, различни от неговата търговска, стопанска или професионална дейност.
Продукт	а) договор за кредит за недвижим имот, така както е

определен в параграф 3 на член 4 от ДИК;

b) депозити, така както са определени в параграф 3 на член 2 от Директива 2014/49/ЕС („Директива относно схемите за гарантиране на депозити (ДСГД)“)³;

c) платежни сметки, така както са определени в параграф 14 на член 4 от ДПУ;

d) платежни услуги, така както са определени в параграф 3 на член 4 от ДПУ;

e) платежни инструменти, така както са определени в параграф 23 на член 4 от ДПУ;

f) други платежни средства, така както са изброени в Приложение 1(5) към ДКИ IV (например пътнически чекове и банкови чекове);

g) електронни пари, така както са определени в параграф 2 на член 2 от ДЕП;

h) други форми на кредит за потребители, в допълнение към включените в буква а), предоставяни от изброените по-горе изготвящи институции, в съответствие с буква д) на член 1, параграф 5 от Регламента за ЕБО.

Ръководен орган	Орган или органи, назначени в съответствие с националното право, които разполагат с правомощия да определят стратегията, целите и цялостната насока на институцията и които упражняват контрол и наблюдение над вземането на решения на управленско ниво, и включват и лицата, които осъществяват действителното управление на дейността на институцията, така както е определено, например в параграф 7 на член 3 от ДКИ IV.
Висше ръководство	Физическите лица, които упражняват изпълнителни функции в дадена институция и които отговарят и се отчитат пред ръководния орган във връзка с текущото управление на институцията, така както е определено, например в параграф 9 на член 3 от ДКИ IV.

³Депозитите включват всички форми на депозит. Директива 2014/65/ЕС (Директива за пазарите на финансови инструменти (ДПФИ 2)), в съответствие с параграф 4 на член 1, е надградила определени организационни и свързани с осъществяване на стопанска дейност правила върху подгрупата депозити, наричани структурирани депозити, така както са определени в точка 43 на член 4, параграф 1 от ДПФИ 2. Правилата за управление на продукти по ДПФИ 2, включително бъдещите делегирани актове, определящи допълнителните обстоятелства във връзка с параграф 3 на член 16 и параграф 2 на член 24 от ДПФИ 2, ще се прилагат по отношение на структурирани депозити считано от 3 януари 2017 г. и поради това настоящите Насоки не се прилагат по отношение на тях.

3. Прилагане

Датата на влизане в сила

16. Насоките се прилагат от 03 януари 2017 г.

4. Контрол и правила за управление на продукти за изготвящи институции

Насока 1: Създаване, пропорционалност, преглед и документиране

- 1.1 Изготвящата институция трябва да създаде, приложи и преглежда ефективен контрол и правила за управление на продукти. Целта на правилата трябва да бъде при проектирането и пускането на продуктите на пазара (i) да гарантират, че интересите, целите и характеристиките на потребителите се вземат под внимание, (ii) да избягват евентуални вреди за потребителите и (iii) да сведат до минимум конфликтите на интереси.
- 1.2 Контролът и правилата за управление на продукти трябва да се преразглеждат и актуализират редовно от изготвящата институция.
- 1.3 Когато пуска нов продукт, изготвящата институция трябва да гарантира, че контролът и правилата за управление са взети предвид в политиката за одобряване на новия продукт (ПОНП) в съответствие с Насока 23 от Насоките на ЕБО относно вътрешното управление (Н 44) в случаите, в които Н 44 са приложими.
- 1.4 Всички действия, предприети от изготвящата институция във връзка с контрола на продукти и правилата за управление, трябва да се документират надлежно; да се съхраняват за целите на одити и да се предоставят на компетентните органи при поискване.
- 1.5 Контролът и правилата за управление на продукти трябва да са пропорционални на характера, мащаба и сложността на съответната стопанска дейност на изготвящата институция. Изпълнението/прилагането на правилата трябва да взема предвид равнището на потенциалния риск за потребителя и сложността на продукта.

Насока 2: Функции за вътрешен контрол на изготвящата институция

- 2.1 Изготвящата институция трябва да гарантира, че контролът и правилата за управление на продуктите са неразделна част от нейното управление, рамката за управление на риска и вътрешния контрол, както е посочено в Н 44, когато е приложимо. За тази цел ръководният орган на изготвящата институция трябва да одобри създаването на правилата и последващите прегледи.

- 2.2 Висшето ръководство, с помощта на представители на звената за нормативно съответствие и управление на риска на изготвящата институция, трябва да отговаря за непрекъснатото вътрешно съответствие с контрола и правилата за управление на продуктите. То трябва периодично да проверява дали контролът и правилата за управление на продуктите продължават да са подходящи и да удовлетворяват целите, посочени в Насока 1.1 по-горе, и трябва да предлага на ръководния орган изменения в организацията, ако не е така.
- 2.3 Отговорностите на функцията за Контрол на риска и функцията за Спазване на правилата за контрола на този процес трябва да са включени в техните обичайни задължения, както е посочено в Насоки 25, 26 и 28 от Н 44, когато е приложимо.
- 2.4 Висшето ръководство трябва да гарантира, че служителите, участващи в проектирането на продукти, са запознати с и следват контрола и правилата за управление на продуктите на изготвящата институция; са компетентни и обучени по подходящ начин; и разбират и са запознати с особеностите, характеристиките и рисковете на продукта.

Насока 3: Целеви пазар

- 3.1 Изготвящата институция трябва да включи в своите контрол и правила за управление на продукти стъпки и характеристики, които е необходимо да се следват с цел идентифициране и актуализиране при нужда на съответния целеви пазар на даден продукт.
- 3.2 След като първо е идентифицирала целевия пазар, изготвящата институция трябва да гарантира, че продуктът се счита за подходящ за интересите, целите и характеристиките на идентифицирания целеви пазар (идентифицираните целеви пазари).
- 3.3 Изготвящата институция трябва да проектира и пуска на пазара единствено продукти с характеристики, такси и рискове, които удовлетворяват интересите, целите и характеристиките на и са от полза за конкретния целеви пазар, идентифициран за продукта.
- 3.4 Изготвящата институция трябва да помисли как се вписва продуктът в съществуващата ѝ продуктова гама и дали наличието на твърде много варианти на продукта пречи на потребителя да взема информирани решения.
- 3.5 Изготвящата институция трябва също така да идентифицира пазарните сегменти, за които се счита, че продуктът няма вероятност да удовлетвори техните интереси, цели и характеристики.

- 3.6 Когато решава дали даден продукт удовлетворява интересите, целите и характеристиките на конкретен целеви пазар или не, изготвящата институция трябва да оцени степента на финансовите възможности на целевия пазар.

Насока 4: Тестване на продукта

- 4.1 Преди продукт да бъде пуснат на пазара; преди съществуващ продукт да бъде продаден на нов целеви пазар; или преди да се направи съществена промяна в съществуващ продукт, изготвящата институция трябва да проведе тестване на продукта, за да е в състояние да оцени как продуктът би се отразил върху потребителите в широк диапазон от сценарии, включително стресови сценарии. Изготвящите институции трябва да внесат подходящи промени в продукта, когато анализът на сценариите покаже лоши резултати за целевия пазар.

Насока 5: Наблюдение на продукта

- 5.1 След като продуктът бъде пуснат на пазара, изготвящата институция носи крайната отговорност за наблюдението на продукта и трябва да осъществява текущо наблюдение на продукта, за да гарантира, че интересите, целите и характеристиките на потребителите продължават да се вземат под внимание по подходящ начин.

Насока 6: Коригиращи действия

- 6.1 Ако изготвящата институция идентифицира проблем, свързан с продукта, на пазара или когато наблюдава резултатите от продукта, така както се изисква от Насока 5.1 по-горе, тя трябва да предприеме необходимите действия за смекчаване на ситуацията и предотвратяване на повторна поява на вреда.
- 6.2 Коригиращите действия трябва да включват незабавно информиране на институцията - дистрибутор или изменения в съществуващите продукти, както и всякакви допълнителни действия, които е необходимо да се предприемат за подобряване на ситуацията.

Насока 7: Канали за разпространение

- 7.1 Изготвящата институция трябва да избере канали за разпространение, които са подходящи за конкретния целеви пазар. За тази цел изготвящата институция трябва да избере институции - дистрибутори, които имат необходимите познания, опит и способност правилно да пласират всеки продукт на пазара и да осигуряват подходяща информация, обясняваща на потребителите съответните характеристики и рискове на продукта. Когато избира каналите за разпространение, изготвящата институция може да разгледа възможността за ограничаване разпространението на специфичен продукт до канали, които предлагат на потребителите специфични характеристики.

- 7.2 Изготвящата институция трябва да наблюдава дали продуктите се разпространяват на идентифицирания целеви пазар и се продават извън целевия пазар единствено в обосновани случаи.
- 7.3 Изготвящата институция трябва да предприеме всички разумни стъпки, за да гарантира, че институциите - дистрибутори действат в съответствие с целите на контрола и правилата за управление на продукта на изготвящата институция. Изготвящата институция трябва да предприеме съответните действия, когато възникнат опасения относно целесъобразността на канал за разпространение, например да прекрати използването на конкретния канал за конкретен продукт. По-конкретно, изготвящата институция трябва да гарантира текущо, че продуктите ще достигат главно до предвидения целеви пазар чрез използваните канали за разпространение.

Насока 8: Информация за институциите - дистрибутори

- 8.1 Когато е подходящо, изготвящата институция трябва да предостави на институцията - дистрибутор описание на основните характеристики на продукта; свързаните с него рискове и ограничения; и общата цена на продукта (както е известна или основателно се очаква да бъде известна на изготвящата институция), която се поема от потребителя, включително всички свързани такси, комисиони и разходи.
- 8.2 Информацията и данните за продуктите, които следва да бъдат предоставени на институциите - дистрибутори, трябва да са с подходящ стандарт, ясни, точни и актуални.
- 8.3 Изготвящата институция трябва да гарантира, че предоставената на институцията - дистрибутор информация съдържа всички подробности от значение, за да ѝ даде възможност:
- а) да разбере и пласира продукта правилно на пазара, и
 - б) да разпознае целевия пазар, за който продуктът е предназначен (вж. Насока 3.1), и също така да разпознае пазарните сегменти, за които се счита, че продуктът няма вероятност да удовлетвори техните интереси, цели и характеристики (вж. Насока 3.5).

5. Контрол и правила за управление на продукти за институциите - дистрибутори

Насока 9: Създаване, пропорционалност, преглед и документиране

- 9.1 Институцията - дистрибутор трябва да създаде, приложи и преглежда ефективен контрол и правила за управление на продукти, които са специфични и пропорционални на размера ѝ и на ролята ѝ за пускането на продуктите на пазара. Правилата трябва да бъдат предвидени така, че при пускането на продуктите на пазара интересите, целите и характеристиките на потребителите да се вземат под внимание по подходящ начин; да се избягват евентуални вреди за потребителите; и да се сведат до минимум конфликтите на интереси.
- 9.2 Институцията - дистрибутор трябва да преразглежда и актуализира редовно контрола и правилата за управление на продукта.
- 9.3 Всички действия, предприети от институцията - дистрибутор във връзка с контрола и правилата за управление на продукти, трябва да се документират надлежно, съхраняват за целите на одити и предоставят на компетентния орган или изготвящата институция при поискване.

Насока 10: Управление на институцията - дистрибутор

- 10.1 Институцията - дистрибутор трябва да гарантира, че контролът и правилата за управление на продуктите са неразделна част от общите ѝ системи и механизми за контрол. За тази цел ръководният орган, ако е подходящо, трябва да одобри създаването на организацията и последващите прегледи.

Насока 11: Познаване на целевия пазар

- 11.1 Институцията - дистрибутор трябва да използва предоставената от изготвящата институция информация и да притежава съответните знания и способността да определи дали даден потребител принадлежи към целевия пазар. По-конкретно, институцията - дистрибутор трябва да вземе предвид цялата съответна информация, която ѝ позволява да разпознае целевия пазар, за който продуктът е предназначен, а също така да

разпознае пазарните сегменти, за които се счита, че продуктът няма вероятност да удовлетвори техните интереси, цели и характеристики.

Насока 12: Информация и подпомагане за правилата на изготвящата институция

- 12.1 Институцията - дистрибутор трябва да вземе под внимание информацията, предоставена от изготвящата институция, и да оповести пред потребителя описание на основните характеристики на продукта, свързаните с него рискове и общата цена на продукта, която трябва да бъде платена от потребителя, включително всички свързани такси, комисиони и разходи, както и да осигурява допълнителни материали, предоставени от изготвящата институция за използване на целевия пазар.
- 12.2 Институцията - дистрибутор трябва да продава продукта на потребител, който не принадлежи към целевия пазар, единствено в обосновани случаи. Институцията - дистрибутор трябва също така да е в състояние да предостави информация, с която да обоснове пред изготвящата институция защо е предложила продукт на потребител, който не принадлежи към целевия пазар.
- 12.3 С цел да подпомогне изготвящите институции в тяхното задължение за наблюдение на продукта, институцията - дистрибутор трябва текущо да събира информация, която да позволи на изготвящата институция да реши дали продуктът, пуснат от институцията - дистрибутор на пазара, отговаря на интересите, целите и характеристиките на целевия пазар.
- 12.4 Ако при предлагането и продаването на продукта институцията - дистрибутор идентифицира каквито и да е проблеми, свързани с особеностите на продукта, информацията за продукта или целевия пазар, тя трябва незабавно да уведоми изготвящата институция за тях.

6. Възлагане на дейности на външни изпълнители

1. В случаите, в които дейността по изготвянето и/или разпространението е изцяло или отчасти възложена на трети страни или се извършва от друго юридическо лице по друг начин, изготвящата институция и, където е приложимо, институцията - дистрибутор следва да осигури, че при извършването на тази дейност тези лица отговарят на изискванията, установени в Насоките на КЕБНО за възлагане на дейности на външни изпълнители⁴. Това включва в частност Насока 2 на КЕБНО, която гласи че „общата отговорност за правилното управление на рисковете, свързани с възлагането на дейности на външни изпълнители или с възложените на външни изпълнители дейности, се поема от висшето ръководство на възлагащата институция“.

⁴ Виж КЕБНО (2006), *Насоки за възлагане на дейности на външни изпълнители*, на <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/104404/GL02OutsourcingGuidelines.pdf.pdf>